

“MANIFESTATION OF MORAL AND ETHICAL QUALITIES IN YOUNG MILITARY SERVICEMEN AS A SOCIO-PHILOSOPHICAL ISSUE”

Bekhzod Rajabov

Researcher

National University of the Republic of Uzbekistan

Tashkent, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: Young servicemen, spiritual and moral qualities, sense of patriotism, military discipline, responsibility, dedication, courage, officer, cadet, spirituality, enlightenment.

Received: 17.03.25

Accepted: 19.03.25

Published: 21.03.25

Abstract: Strengthening the country's defense capability and educating military personnel as spiritually mature individuals is one of the important philosophical issues. The formation and development of moral and ethical qualities in young military personnel are of great importance not only for their personal growth but also for ensuring the stability and security of society. This article analyzes the manifestation of moral and ethical qualities in young military personnel and the socio-philosophical aspects of this process.

YOSH HARBIY XIZMATCHILARDA MA'NAVIY-AXLOQIY FAZILATLARNI NAMOYON BO'LISHI IJTIMOIIY-FALSAFIY MUAMMO SIFATIDA

Behzod Rajabov

Tadqiqotchi

O'zbekiston Respublikasi Milliy universiteti

Toshkent, O'zbekiston

MAQOLA HAQIDA

Kalit so'zlar: Yosh harbiy xizmatchilar, ma'naviy-axloqiy fazilatlar, vatanparvarlik tuyg'usi, harbiy intizom, mas'uliyat, fidoyilik, jasorat, ofitser, kursant, ma'naviyat, ma'rifat.

Annotatsiya: Mamlakatning mudofaa salohiyatini mustahkamlash va harbiy xizmatchilarni ma'naviy jihatdan yetuk shaxs sifatida tarbiyalash muhim falsafiy muammolardan biri hisoblanadi. Yosh harbiy xizmatchilarning ma'naviy-axloqiy fazilatlarini shakllantirish va rivojlantirish nafaqat ularning shaxsiy kamoloti, balki jamiyatning barqarorligi va xavfsizligini ta'minlashda ham katta ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada yosh harbiy xizmatchilarda ma'naviy-axloqiy fazilatlarni namoyon bo'lishi va bu

jarayonning ijtimoiy-falsafiy jihatlarini tahlil qilinadi.

ПРОЯВЛЕНИЕ ДУХОВНО-НРАВСТВЕННЫХ КАЧЕСТВ У МОЛОДЫХ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ КАК СОЦИАЛЬНО-ФИЛОСОФСКАЯ ПРОБЛЕМА

Бехзод Ражабов

Исследователь

Национального университета Республики Узбекистан

Ташкент, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова:	Молодые	Аннотация:	Укрепление
военнослужащие, духовно-нравственные качества, чувство патриотизма, воинская дисциплина, ответственность, самоотверженность, мужество, офицер, курсант, духовность, просвещенность.		оборонеспособности страны и воспитание военнослужащих как духовно зрелых личностей являются одной из важных философских проблем. Формирование и развитие духовно-нравственных качеств у молодых военнослужащих имеет большое значение не только для их личностного становления, но и для обеспечения стабильности и безопасности общества. В данной статье анализируются проявления духовно-нравственных качеств у молодых военнослужащих и социально-философские аспекты этого процесса.	

Yosh harbiy xizmatchilarda ma'naviy-axloqiy fazilatlarni namoyon etishning ilmiy-pedagogik muammosini hal qilish nazariy ishlanma, uslubiy tayyorgarlik va amaliyotga tatbiq etish o'rtasida tizimli yondashuv va o'zaro hamkorlikni taqozo etadi. Bu nafaqat yuqori malakali mutaxassislarni shakllantirish, balki o'z Vatani va jamiyatiga samarali xizmat qilishga qodir shaxsni tarbiyalashni ham ta'minlaydi.

Kishilik jamiyati rivojining shaxs ma'naviy kamolotiga ta'siri barcha zamonlarda turli mutafakkirlar va mutaxassislar tomonidan bisyor o'rganib kelingan. Chunki insoniyat sivilizatsiyasi taraqqiyoti bilan shaxs ma'naviy kamoloti o'rtasida o'ziga xos dialektik aloqadorlik mavjud [7]. Biroq bu dialektik aloqadorlik turli zamonlarda turli tarzda namoyon bo'ladi. O'z iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy va ma'naviy-madaniy xususiyatlariga ko'ra mutlaqo o'zgacha fenomenal jarayon bo'lmish hozirgi zamon sivilizatsiyasi sharoitida mazkur bog'liqlik nihoyatda yorqin namoyon bo'lmoqda.

Yangi asr arafasida jahon iqtisodiy xo'jaligi tarkibi tubdan o'zgardi. Fan va texnika taraqqiyoti yangi bosqichga qadam qo'ydi. Fan va texnikaning qudratli taraqqiyoti bir tomondan informatsion jamiyatning shakllanishiga olib kelgan bo'lsa, ikkinchi tomondan yangi tendensiya – globallashuv jarayonini yuzaga keltirdi. Shuningdek, madaniy taraqqiyot bobida ham misli ko'rilmagan o'zgarishlar sodir bo'ldi. Xususan, ommaviy madaniyatning rivojlanib borayotgani

shaxs ma'naviy dunyosiga beqiyos ta'sir o'tkazmoqda. Globallashuv va madaniyat olamidagi o'zgarishlar XXI asr arafasiga kelib uch qutbli dunyoning shakllanishiga zamin yaratdi. Ushbu jarayonlar shaxs ma'naviy kamoloti xarakterining, hayotiy qadriyatlari va ideallarining, ijtimoiy mavqeining o'zgarishiga, qator ijtimoiy illatlarning yuzaga kelishiga sabab bo'lmoqda. Buning ustiga, XXI asr boshlariga kelib shaxs ma'naviy kamolotiga tahdid soluvchi omil va vositalar miqdori ko'payib ketdi. Shaxs ma'naviy olami uchun kurash turli siyosiy kuchlar faoliyatining asosiy maqsadlaridan biriga aylandi [3].

Ma'naviy kamolotning mezonlaridan eng asosiylaridan biri bus mustaqil fikrlashdir, chunki mustaqil fikrlash elementlari shaklida deyarli har bir kishilarda mavjud, ya'ni eng oddiy holatlarda ham kishi o'z-o'zini boshqaradi [4]. Ammo biz fikr yuritadigan mustaqil fikrlash, yurtimizda bo'layotgan har bir jarayon va unga oid bo'lgan har bir munosabatga nisbatan, o'z vaqtida to'g'ri va obyektiv fikr bildirish va o'z munosabatini belgilab olishdir.

Mamlakatimiz asosiy qonunida O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari davlat suverenitetini va hududiy yaxlitligini, aholining tinch hayoti va xavfsizligini himoya qilish uchun tuzilganligi alohida belgilab qo'yilgan. Shu boisdan ham ushbu vazifalarni samarali amalga oshirishda mamlakatimiz xavfsizligi, xalqimiz tinchligi va osoyishtaligini ishonchli ta'minlaydigan professional hamda safarbar milliy armiyani shakllantirishga yordam beradigan yangi qonunlar, boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarni ishlab chiqish jarayonini muntazam davom ettirish muhim ahamiyatga ega. Bugungi kunda "Yuqori professional, harbiy va vatanparvarlik burchiga sadoqatli, fidoyi va mard harbiy xizmatchilarni tarbiyalash O'zbekiston Respublikasining mustaqilligi va hududiy yaxlitligini himoya qilishning eng muhim shartlaridan biri hisoblanadi" [8].

Shu boisdan ham hozirgi davrda O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari akademiyasida bo'lajak ofitserlarni ma'naviy kamolotini yuksaltirish bo'yicha bir qancha ilmiy-amaliy chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Bunday tadbirlarni amalga oshirishda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 4 avgustdagi PQ-3898 son "O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari harbiy xizmatchilarining ma'naviy-ma'rifiy saviyasini oshirish tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi Qarori, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018 yil 23 fevraldagi 140-sonli "Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Qarori, O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirining 2019 yil 12 martdagi 202-sonli "O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi qo'shinlarida tarbiyaviy va mafkuraviy ishlar organi faolliyatini tashkillashtirish bo'yicha" qo'llanma hamda Mudofaa vazirligining boshqa normativ-huquqiy hujjatlari muhim manba bo'lib xizmat qilmoqda. Bulardan ma'lum bo'ladiki, ma'naviyati yuksak millat va davlatnigina kelajagi buyuk bo'lishi mumkin. Zero T.Mahmudov

ta'kidlaganidek: "Ma'naviyat millat va shaxsning butun insoniy faoliyat va ideallarini qamrab oluvchi universal tasavvurdi. Ma'naviyat shaxs va millatning "aqli qalbi"ni ifoda etadigan, tarix taqozosiga binoan uning tomonlari namoyon bo'ladigan, tabiat, jamiyat va insonning insoniylashuvi darajasini bildiradigan ruhiy idrok olamidir" [9].

Har qanday jamiyat taraqqiyoti, uning u yoki bu vaqt va makondagi darajasi ko'p jihatdan fuqarolar ma'naviyati, turmush tarzi, kishilarning ma'naviy-moddiy, ijtimoiy ehtiyojlari hamda ularning qay darajada qondirilishiga bog'liqdir. Zero, "Ma'naviyat, - deb yozadi A.Erkaev - millatning asrlar davomida shakllangan, ildizlari uning tarixiy tajribalari va ijtimoiy madaniy rivojlanishi bilan uzviy bog'liq bo'lgan ichki (aqliy) intellektual va sobit hissiy (emotsional) dunyosidir" [10].

Insoniyat turmush tarzining tarixiy rivojlanish jarayoniga nazar tashlaydigan bo'lsak, yuksak ma'naviyat har qanday vaziyatda ham jamiyat taraqqiyotining asosiy omillaridan biri bo'lgan, uni yanada barqarorlashtirish esa, mamlakatda ro'y beradigan tub burilish bilan bevosita bog'liq bo'lib, uning mazmun-mohiyatini tushunib yetish barcha uchun, milliy qadriyatlarga asoslangan holda unga amal qilish bo'lajak yosh harbiy xizmatchilarni tarbiyalashda muhim ahamiyatga egaligi o'tmish haqiqatlaridan biridir. Shu nuqtai-nazardan qaraganda, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti, Qurolli Kuchlar Oliy Bosh Qo'mondoni Shavkat Mirziyoev harbiy xizmatchilarining ma'naviy-ma'rifiy saviyasini oshirish tizimini tubdan takomillashtirish tizimida quyidagi muammolar mavjudligini alohida ta'kidlagan edi:

O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarida harbiy xizmatchilarning hayotiy va professional ko'nikmalarini ilm-ma'rifat asosida qalbi va ongiga singdirish, mamlakatimiz hayotidagi real ijtimoiy-siyosiy o'zgarishlar bilan uyg'un ravishda ularning bilimlarini oshirib borish, yon-atrofimiz va jahonda ro'y berayotgan ijtimoiy-siyosiy jarayonlarga milliy manfaatlarimizdan kelib chiqqan holda yondashish, ichki va tashqi tahdidlarga qarshi mafkuraviy immunitetni mustahkamlash masalalarida to'sqinlik qilayotgan tizimli muammolar hanuzgacha saqlanib qolmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarida ma'naviy-ma'rifiy ishlarni tashkil etishda davlat va jamoat tashkilotlari bilan samarali hamkorlik tizimi yaratilmagan. Harbiy xizmatchilarning oilalari bilan ishlash, ularning muammolarini o'rganish va hal etish ishlari lozim darajada yo'lga qo'yilmagan.

Mamlakatimiz jahon hamjamiyatiga tobora chuqur integratsiyalashib borayotgani, xalqimizning jahondagi rivojlangan millatlar qatoridan joy olishga intilishi moddiy – iqtisodiy omillar, yuksak texnologiyalar bilan bir qatorda, ma'naviy omillarni rivojlantirishni ham taqozo etadi [2]. Lekin har ikki guruh omillarini rivojlantirishning o'zi inson tafakkurining o'sishiga,

ijodiy yaratuvchilik salohiyatining kuchayishiga bog'liq. Tub islohotlarning chuqurlashishi jarayonida ijtimoiy ongda o'tmishdan qolgan ba'zi qoloq tushunchalar, ma'muriy buyruqbozlik illatlari, boqimandalik kayfiyatlarining sekin barham topayotgani yoki ba'zi yoshlarga buzg'unchi, yot g'oyalar ta'sir ko'rsatayotgani, mafkuraviy immunitet yetishmasligi tafakkur erkinligi masalasining dolzarbligini oshirmoqda. Shu boisdan ham O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari tizimida ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish konsepsiyasining asosiy vazifalari etib quyidagilar belgilangan:

harbiy xizmatchilarning ma'naviy saviyasi va intellektual salohiyatini yuksaltirish hamda boy madaniyatimiz, azaliy qadriyatlar va an'analarimizga asoslangan dunyoqarashini shakllantirishga yo'naltirilgan yagona tizimni yaratish;

harbiy xizmatchilarning ongu tafakkuriga Vatan himoyasi sharaflari va muqaddas burch ekanini, milliy armiyamiz bilan faxrlanish, davlat xavfsizligini himoya qilish uchun mas'uliyat tuyg'usini chuqur singdirish;

harbiy xizmatchilarga mamlakatimizda amalga oshirilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar, qabul qilinayotgan qonun hujjatlari, davlat dasturlarining mazmun va mohiyatini tizimli va izchil ravishda yetkazish hamda dunyoda va yon-atrofimizda sodir bo'layotgan globallashuv jarayonlariga nisbatan ularda ongli munosabat va faol hayotiy pozitsiyasini shakllantirish, burchga sadoqat, mas'uliyat, fidoyilik tuyg'ularini oshirish;

milliy merosimizning tarixiy ildizlarini o'rganish hamda tahlil etish, Vatan ozodligi yo'lida qahramonlik ko'rsatgan buyuk ajdodlarimiz va jasur zamondoshlarimizning ibratli hayotini keng targ'ib etish asosida harbiy xizmatchilarda "O'zbekiston xalqi hech qachon, hech kimga qaram bo'lmaydi!" degan hayotiy e'tiqodni qaror toptirish;

dinning asl mazmun-mohiyatini teran ochib berish orqali harbiy xizmatchilarga ezgulik va rahmdillik an'analarini singdirish, insonparvarlik va mehr-oqibat munosabatlarini shakllantirish hamda ularni milliy madaniyatimiz va qadriyatlarimizga hurmat va ehtirom, fidoyilik va sadoqat, halollik va poklik, mustaqil fikr va sog'lom turmush tarzi asosida tarbiyalash va boshqalar shular jumlasidandir [11].

"2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasida mudofaa salohiyatimizni yanada mustahkamlash va Qurolli Kuchlarimizni rivojlantirish ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida belgilandi, yoshlar va harbiy xizmatchilarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash borasidagi ishlar yangi sifat bosqichiga ko'tarildi". Shuning bilan bir qatorda harbiy xizmatchilarning ruhiy tayyorgarligi bo'yicha prinsipial jihatdan yangi "O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarining axloqiy-ruhiy ta'minoti konsepsiyasi" ishlab chiqildi.

O‘z navbatida, bo‘lajak ofitserlarni o‘qitish va tarbiyalash ishlari yangicha fikrlaydigan, Vatani, xalqi va mamlakatiga sodiq harbiy kadrlarni shakllantirishni ta‘minlaydigan mutlaqo yangi o‘quv-texnik hamda ma‘naviy-axloqiy tizimni yanada takomillashtirishni taqozo etadi [6]. Bizning nazarimizda, ma‘naviyat millatni taraqqiyotga yetaklovchi, davlatning qudratini oshiruvchi muhim omil sanaladi. Chunki qayerda, qaysi mamlakatda ma‘naviyat bo‘lsa, o‘sha joyda, o‘sha mamlakatda johillik, xasadgo‘ylik, beparvolik, xudbinlik, yalqovlik, manmanlik, tekinxo‘rlik, ko‘rolmaslik, yovuzlik, tuhmat qilish kabi salbiy illatlarga o‘rin qolmaydi. Shu nuqtai nazardan O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari yosh harbiy xizmatchilarining ma‘naviy kamolotini yuksaltirish zamini – bo‘lib xizmat qiladigan milliy-ma‘naviy qadriyatlarimizni asosiy turlarga ajratishga va ularning ma‘naviy fazilat sifatida ularga o‘rgatish muhim hisoblanadi. Yosh harbiy xizmatchilar kundalik faoliyatida ma‘naviyatning moddiy kuchga aylanishi eng avvalo ularning xatti harakatlarida, o‘z oilasi, millati va Vataniga bo‘lgan munosabatlarida namoyon bo‘ladi.

Yosh harbiylarning bilishga bo‘lgan qiziqishini orttirishda ular o‘rtasidagi ilmiy-ijodiy raqobatning ahamiyati katta. Bu raqobat dars jarayonida, ilmiy to‘garak majlislarida, ilmiy-nazariy, ilmiy-amaliy yig‘inlarda va turli daraja hamda yo‘nalishga ega bo‘lgan ko‘rik, olimpiadalarda yanada o‘tkirlashadi va bu yosh harbiylarga izlanish rag‘batini beradi [5]. Bu borada akademiya tizimida samarali ishlar amalga oshirilmoqda. Ammo ularga zamonaviylik va talabchanlik, ijodkorlik ruhini ko‘proq singdirish lozim. Bu raqobat davlat tashqarisiga chiqishi, mamlakat yoshlari o‘z ilmiy salohiyatlarini milliy g‘urur va iftixor sifatida xalqaro auditoriyalarida ham namoyish qilishlari kerak. Zero, bugungi kunda “...ko‘rilayotgan chora tadbirlarga qaramasdan, harbiy kadrlarni tayyorlash tizimi zamon talablariga to‘liq javob bermaydi. ...harbiy o‘quv yurtlarida zamonaviy shart-sharoitlarni xo‘jako‘rsinga yaratganimiz yo‘q. ...Aksincha, kursantlarimiz va tinglovchilarimiz ta‘lim sohasida eng ilg‘or, innovatsion bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘lishi zarur. Mana, bizning asosiy maqsadimiz” [1].

Kursantlarning o‘z qiziqishiga ko‘ra ilmiy tadqiqot ishiga kirib kelishi uning ilmiy tadqiqotga jalb qilinishidan mutloq farq qiladi. Ba‘zan uchraydigan amaldagi hisobot uchun shakllantirilgan ilmiy ijodiy faoliyat ijobiy natijalar berishdan ancha yiroqdir. Kursantlarning ijtimoiy faolligini oshirishda akademiya tashkil etilgan zamonaviy ta‘lim-tarbiya tizimi va ishlab chiqarish integratsiyasi muhim o‘rinni egallaydi. Mazkur integratsiyada, bir tomondan, ta‘limda amalga oshirilayotgan tub islohotlar, ikkinchi tomondan, ishlab chiqarishda amalga oshirilayotgan modernizatsion jarayonlari bir-birlariga shunday talablarni qo‘ymoqdaki, natijada mazkur talablar portfeli, bir tomondan, harbiy ta‘lim tizimini yanada mukammallashtirish, uni samaradorligini oshirish, maqsadlilik ko‘rsatkichini yanada aniqlab olishni, ikkinchi tomondan

esa, harbiy ta'lim sohasidagi ishlab chiqarish jarayonini hozirgi zamon intellektual salohiyatiga ega bo'lgan yosh harbiy kadrlarni tarbiyalashga katta zamin yaratadi.

Yosh harbiy xizmatchilarning ma'naviy-axloqiy fazilatlarini yanada shakllantirishda quyidagi pedagogik yondashuvlar asosida amalga oshirish maqsadga muvofiq:

axloqiy ta'lim va tarbiya – qadriyatlar asosida shaxsiy fazilatlarni rivojlantirish;

o'rnak bo'lish tamoyili – tajribali harbiy rahbarlarning namunasi orqali tarbiya berish;

interfaol ta'lim metodlari – muammoli ta'lim, rolli o'yinlar va amaliy mashg'ulotlardan foydalanish;

motivatsion yondashuv – yosh harbiy xizmatchilarning shaxsiy va kasbiy qiziqishlarini inobatga olish.

Yuqoridagi har bir yondashuvlarni o'z vaqtida va o'rnida amalga oshirilishi yosh harbiy xizmatchilarning nafaqat ma'naviy-axloqiy fazilatlari shakllantiribgina qolmasdan ularning butun xizmati davomida yuqori jangovar ruh hamda tayyorgarligini ta'minlaydi.

Yuqoridagi yondashuvlardan tashqari bugungi kunda harbiy xizmatchilarning ma'naviy-axloqiy tarbiyasini rivojlantirish uchun quyidagi zamonaviy usullardan foydalanish muhim hisoblanadi:

axborot-kommunikatsion texnologiyalar (AKT)dan foydalanish – motivatsion videoroliklar, onlayn ta'lim platformalari;

harbiy vatanparvarlik tadbirlari – tarixiy ekskursiyalar, faxriylar bilan uchrashuvlar;

psixologik tayyorgarlik – stressga bardoshli bo'lish va jamoada o'zini tutish ko'nikmalarini shakllantirish;

ijtimoiy loyihalar va volontyorlik – jamiyat uchun foydali ishlar orqali ijtimoiy mas'uliyat hissini oshirish.

Xulosa qilib aytganda, jamiyat taraqqiyotining har bir yangi bosqichi kishilarning ma'naviy kamolotida ham yangi davrning yuzaga kelishi bilan xarakterlanadi. Ma'naviyatsiz adolatli, yuksalish imkoniyatiga ega bo'lgan jamiyat bo'lmaganidek, jamiyatsiz ma'naviyatning ham bo'lishi mumkin emas. Jamiyatning iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy sohalarida mavjud bo'lgan muammolarni ma'naviyatni ko'tarish, unga tayanish orqali hal etish mumkin. Shundan kelib chiqib aytish mumkinki, O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari yosh harbiy xizmatchilarining ma'naviy kamolotini yuksaltirish ularning o'z milliy-tarixiy, madaniy merosiga qanchalik sodiqligini qaror toptirish bilan chambarchas bog'liq desak to'g'ri bo'ladi.

Jamiyat ma'naviyatini yuksaltirishda ajdodlarimizning boy ma'naviy merosi, milliy va ahloqiy qadriyatlarimiz, urf-odat va an'analarimiz, muqaddas dinimizning o'рни beqiyosdir. Shuningdek, biron-bir xalq o'z tarixini bilmay, asrlar osha yaratilgan ma'naviy

merosga tayanmay va uni yanada rivojlantirmay turib, o'z kelajagini tasavvur eta olmaydi. Ikkinchidan, mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlar yoshlarimizning ma'naviy kamolotini yuksaltirish, ajdodlarimiz tomonidan asrlar mobaynida yaratilgan bebaho madaniy merosimiz, milliy qadriyatlarimizning tiklanishiga, eng asosiysi o'zligimizni anglashga katta ta'sir ko'rsatdi, xalqimizning buyuk yaratuvchanlik an'alarini ro'yobga chiqarishga xizmat qildi. Shuni alohida ta'kidlash joizki, bu islohotlar natijasida jamiyatimizda sog'lom ma'naviy-ma'rifiy muhit yaratilmoqda. Ma'lumki, barcha davlatlarda ham taraqqiyot, avvalambor, insonlarning va ayniqsa yoshlarning ma'naviy kamoloti bilan belgilanadi, har tomonlama taraqqiy etgan davlat yuksak ma'naviyat zaminida vujudga keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Sh.Mirziyoev. Xavfsizlik kengashi majlisidagi "Qurolli kuchlarimiz - mamlakatimiz barqarorligi va taraqqiyotining mustahkam kafolatidir" mavzusidagi nutqi. //-Xalq so'zi gazetasi. 2018 yil, №3.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 2021-yil 26-martdagi PQ-5040-son qarori.
3. Vazirlar Mahkamasining "Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash ishlari samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 2023-yil 29-iyundagi 267-son qarori.
4. I.A.Karimov. "Yuksak ma'naviyat - yengilmas kuch". - Toshkent, "Ma'naviyat" nashriyoti, 2008.
5. Harbiy psixologiya va pedagogika / O'quv qo'llanma / A.M. Uzoqov.- Buxoro: "BUXORO DETERMINANTI" MCHJning Kamolot nashriyoti, 2022.-366 b
6. Yoshlarda vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari: Uslubiy qo'llanma / Z. Abdurahmanova – T.: Tafakkur, 2012. – 32 b.
7. Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash / ilmiy maqola / B.Madaminov / Международный научный журнал «Новости образования: исследование в XXI веке» № 10 (100), часть 2 май, 2023 / 470-478 b.
8. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 08.08.2018 y., 07/18/3898/1622-son; 11.12.2019 y., 06/19/5892/4134-son; 23.04.2020 y., 06/20/5983/0490-son
9. T.Maxmudov. Inson va ma'naviyat// Tafakkur va taqdir.-T.: Ma'naviyat, 1998. -34 b
10. A.Erkaev. Ma'naviyat - ustun yo'nalish / Iqtisod va hisobot.-1996. - 2- son,- 20-22 b.
11. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 08.08.2018 y., 07/18/3898/1622-son; 11.12.2019 y., 06/19/5892/4134-son; 23.04.2020 y., 06/20/5983/0490-son.
12. <https://cyberleninka.ru/article/n/yosh-avlodda-ma-naviy-axloqiy-sifatlarni-rivojlantirish/viewer>.
13. O'zbekiston Mudofaa vazirligining tegishli buyruqlari va ko'rsatmalari.